

Øster Møllesø

Af Tove Hyllested, landskabsarkitekt, cand.hort.

Det er naturligt her ved Fonden for Træer og Miljø 40 års jubilæum at omtale Fondens første, store og perspektivrige enkelt-opgave: Gendannelsen af Øster Møllesø i Dronninglund, Vendsyssel.

Øster Mølle ligger i et skovområde lige sydøst for Dronninglund slot og kirke. Siden 1500-tallet har der været vandmølle på stedet. Møllen havde oprindeligt et overfaldshjul, som producerede strøm til møllegården, slottet og kirken. Strømproduktionen ophørte i 1948, da dæmningen mellem møllen og søen brød sammen efter et kraftigt tøbrud og møllesøen forsvandt, kun bækkene løb igennem arealet. Kreaturer fik efterhånden græsning på stedet, men arealet blev aldrig særlig anvendeligt og henlå som et engareal med spredt, selvgroet bevoksning.

I midten af 1970'erne opstod et fint samarbejde mellem Dronninglund Borgerforening, ejer af arealet, og daværende Dronninglund Kommune samt Fonden for Træer og Miljø. I Fondens forretningsudvalg sad dengang blandt andre arboretforstander, dr.agro. Bent Søegaard, som havde udtrykt ønske om at finde et egnet areal til afprøvning af udvalgte vedplanter, som Nordisk Arboretudvalg havde indsamlet på verdensomspændende frøindsamlingsrejser. Efter en besigtigelse fandt dr. Søegaard arealet ved Øster Mølle velegnet, men foreslog samtidig at søen blev retableret.

Dronninglund Kommune ønskede, for at gå ind i projektet med støtte og fremtidig vedligeholdelse, at arealet blev et

offentligt tilgængeligt, rekreativt område. Fonden ønskede området fredet. Borgerforeningens og Fondens planer havde pludselig et meget langtrækkende perspektiv.

Fonden påtog sig at projekttere Møllesøen og beplantningen omkring denne. I foråret 1975 modtog jeg fra Fondens daværende formand, højesteretsdommer Helga Pedersen en opfordring til at udarbejde forslag til retablering af Øster Møllesø. Ud fra gamle tegninger af den oprindelige mølledam blev søen udformet og efter Borgerforeningens ønske blev der etableret 3 mindre øer i søen.

Borgerforeningens skovudvalg og kommunens tekniske forvaltning var i projekteringsfasen yderst behjælpelige med at fremskaffe tegninger over den tidligere møllesø med tilhørende terrænplaner. Der var to hovedkrav til genskabelsen af møllesøen, nemlig at imødekomme Arboretets ønske om et forskningsområde til afprøvning af træarter, der ikke tidligere var plantet i Vendsyssel samt at skabe et værdifuldt rekreativt areal for kommunens borgere.

Efter at skovudvalget og kommunen havde godkendt selve søens form og Hedselskabet havde fastlagt vandspejlskoten, udarbejde kommunens tekniske forvaltning projekt til henholdsvis fisketrappe og stigning.

Søen er 24.000 m², deraf udgør de 3 øer godt 2.000 m². Den sydlige del af søen er dybest, et område på ca. 1.000 m² er næsten 2 m dybt, ellers er den største del af søen 1 m dyb. Der er dog gravet grøfter i bunden, så fisk ved søens eventuelle tømnings og oprensning vil kunne overleve.

Den nyetablerede sø var i de første år meget belastet af grødevækst og kommunen foranstaltede en meget kostbar mekanisk oprensning. Heldigvis blev søen godkendt til udsætning af kinesiske græskarper. Disse fremmede fisk kunne holde søen ren for al grøde og de spiste sågar de græstotter der voksede langs søens brinker, så et par år så det ud som om der var klippet ”pandehår” hele vejen rundt om søen.

I dag er en betydelig del af græskarperne opfiskede og udsat andre steder i Vendsyssel. Øster Møllesø er i dag i fin balance og grødevæksten er ikke mere et voldsomt problem. Søen er blevet et yndet sted for lystfiskere på trods af, at det oprindeligt ikke var tanken, at der måtte fiskes i søen (jf. deklarationens punkt 5).

Beplantningen ved Øster Møllesø er etableret som en studiesamling af træer og buske, der kan trives på friland i Danmark.

Arboretet i Hørsholm har i 1974-77 sammen med øvrige nordiske arboreter og træsamlinger foretaget frøindsamlingsrejser til bl.a. den sydlige del af Sydamerika, sydøen af New Zealand, Korea og Japan. Det hjembragte materiale – frø og stiklinger – opformeredes i Arboretets

planteskole i Hørsholm og blev plantet ud til afprøvning under forskellige klima- og jordbundsmæssige forhold, herunder Øster Mølle området. Arboretet har fulgt plantematerialet under vejs og flere af de udplantede træarter har ikke kunnet trives på denne lokalitet i Vendsyssel, mens f.eks. sydbøgen trives overordentlig godt.

Fonden for Træer og Miljø har endvidere plantet æresbøge langs adgangsvejen til møllesøen. Bøge for at hædre modtagere af Fondens Grønne Pris gennem Fondens første 25 år. Ærestræer for de senere års modtagere af Den Grønne Pris er plantet i Gerlevparken ved Jægerspris.

På det åbne areal umiddelbart øst for Øster Møllesøen blev der i foråret 1982 plantet tre mindeøge, en for Hendes Majestæt Dronning Ingrid, Fondens første protektor, en for Fondens første formand, højesteretsdommer Helga Pedersen og en for arboretforstander dr. Carl Syrach-Larsen, som var en af initiativtagerne til Fondens oprettelse. Det er tre ”børn” af Kongegængen fra Jægerspris, Danmarks ældste træ.

Øster Møllesøen er blevet den åbne, smukke rekreative park som Dronninglund

Øster Møllesø, 2014. Foto: Henni Steffensen.

Deklaration

I anledning af at Fonden for Træer og Miljø, Dronninglund Borgerforening samt Dronninglund Kommune i forening har reetableret og udvidet den tidligere mølledam på matr. nr. 4c, Dronninglund Hovedgård og Dronninggård, Dronninglund sogn, samt foretaget beplantninger med anvendelse af for Danmark, sjældne træsorter, alt med henblik på at skabe et område af høj rekreativ og forskningsmæssig værdi, pålægges arealet hermed følgende bestemmelser:

1. *Der må ikke på arealet foretages nogen ændringer i terrænforholdene, herunder foretages afgravninger eller påfyldninger. De etablerede dæmninger, stighold, strømløb samt tilløbs- og afløbsgrøfter skal stedse bevares og vedligeholdes i overensstemmelse med den af Landvæsensnævnet den 19. marts 1976 afsagte kendelse.*
2. *Den etablerede beplantning må ikke ændres hverken i omfang eller beskaffenhed, undtagen i samråd med Fonden for Træer og Miljø.*
3. *Der må ikke på arealet foretages nogen form for bebyggelse, herunder opstilling af skure, master, flagstænger eller lignende.*
4. *Der må ikke på ejendommen udøves nogen form for erhvervsvirksomhed, herunder etableres bådudlejning eller lignende på den etablerede mølledam.*
5. *Der må ikke uden særlig tilladelse drives jagt eller fiskeri på ejendommen.*
6. *Ejendommen må ikke gøres til genstand for udstykning, salg eller udlejning.*
7. *Den etablerede beplantning skal i samråd med Fonden for Træer og Miljø vedligeholdes af Dronninglund Kommune, således at planterne får de bedst mulige vækstvilkår.*
8. *Vedligeholdelsen af arealerne skal i øvrigt udføres således, at det undgås, at området antager karakter af park eller have, men får et vist naturpræg.*
9. *Der aflægges besøg af Fonden for Træer og Miljø 1 til 2 gange om året. I forbindelse med sådanne besøg udfærdiges en vedligeholdelsesvejledning for den kommende periode.*
10. *Der skal til enhver tid være offentlig adgang til arealerne.*

Påtaleretten efter nærværende deklARATION tillægges ejeren, Fonden for Træer og Miljø samt Dronninglund Kommune hver for sig eller i forening. Dronninglund Borgerforening er påtaleberettiget med hensyn til ændring af deklARATIONen.

Med hensyn til de øvrige på ejendommen hvilende servitutter og pantehæftelser henvises til ejendommens blad i tingbogen.

Dronninglund, den 28. januar 1980.

Som ejer af matr. nr. 4c: Dronninglund Kommune.

Jørgen B. Holst / Ove Thomsen

I medfør af kommuneplanlovens § 36 giver Dronninglund kommunalbestyrelse herved sit samtykke til at nærværende deklARATION tinglyses, idet det ikke er påkrævet at tilvejebringe lokalplan for området.

Dronninglund, den 28. januar 1980.

Dronninglund Byråd

Jørgen B. Holst / Ove Thomsen

Indført i dagbogen for retten i Søby, 12. september 1980. 12728

kommune og Borgerforening midt i 70'erne ønskede sig, mens Arboretets udbytte af planteafprøvningen kan diskuteres. Søen er i dag et yndet udflugtsmål ikke alene for Dronninglunds beboere, men til lige for tilrejsende turister. Lystfiskere holder meget af søen. Efter kommunesammenlægningen er Brønderslev Kommune indtrådt som ansvarlig for søen og beplantningens vedligeholdelse.

I sin tid enedes initiativtagerne om at pålægge Øster Møllesø ovenstående deklARATION. Den eneste væsentlige ændring i forhold til deklARATIONen er, at i dag administreres lystfiskeriet af den lokale lystfiskerforening, samt at vedligeholdelsen udelukkende iværksættes ved kommunegartnerens foranstaltning.